

## PRVÁ PODMIENKA PROSPEŠNÉHO ŠTÚDIA BIBLIE

Pri štúdiu Biblie je treba brať vážne odborné pojednania o výklade Biblie a k tomu pripravené tlačene a elektronické pomôcky. Zároveň je treba zdôrazniť, že tieto odborné, povedzme vedecké, informácie a postupy nemôžu nahradiť to najdôležitejšie: lásku k Biblii. (Je to podobné ako s manželstvom, kde ani najlepšia teória o manželskom spolužití nenahradí lásku medzi partnermi.) Rozhodne tým nechcem povedať, že vzťah lásky k Biblii by mohol odborné štúdium *zastúpiť*, alebo že vedecké teórie o výklade Biblie lásku k Biblii *vylučujú*, len si myslím, že príliš často sa kresťania nútia do čítania a štúdia Biblie bez toho, že by si ju obľúbili ako dobrú knihu a používajú ju ako nejakú zbierku magických výrokov na dosiahnutie spásy a šťastia.

Biblia je najpozoruhodnejšia zo všetkých kníh a je možné sa jej venovať z rôznych hľadísk a na rôznych úrovniach. Kresťan, ktorý v nej hľadá v prvom rade Božiu vôľu pre svoj život sa obvyčajne tak sústreďuje na hľadisko náboženské, že si ostatné možnosti štúdia Biblie ani nevšimne. V tomto článku chcem upozorniť na to, že lásku k Biblii je síce možné pestovať na základe jej náboženského obsahu, ale takýto vzťah je ohrozený v obdobiach osobnej náboženskej krízy a problematizuje čítanie tých častí Biblie, ktoré nemajú rozoznateľný náboženský obsah a vplyv.

Láska k Biblii začína láskou k jej Autorovi, ktorého znovuzrodený kresťan „počuje“ na stranách Biblie. Tento „hlas“ však Biblia sprostredkúva rôznymi prekvapivými spôsobmi, z ktorých niektoré je možné objaviť až trpezlivým štúdiom. Uvádžam tu niekoľko postojov, ktoré podporujú rast práve takejto lásky.

- OBDIV

Biblia je obdivuhodná kniha nielen pre to, čo dokáže spôsobiť (spásu, zmenu života jednotlivca a spoločnosti). Pre každodenné čítanie a štúdium je takýto obdiv k jej pôsobeniu dobrou počiatkovou motiváciou, ale na rozvíjanie pravidelného čítania nestačí, lebo sa sústreďuje na výsledky a nie na vlastnosti biblického textu a na samotný proces štúdia. Čitateľ sa musí naučiť všímať si a oceňovať vlastnosti biblického textu bez toho, aby hneď čakal náboženský výsledok (duchovné oslovenie, rast viery alebo odpoveď na otázku zo života).

V krátkom článku nie je možné dostatočne charakterizovať viaceré obdivuhodné stránky Biblie. Okrem toho takýto obdiv závisí nielen na vedomostiach, ale aj na vkuse, alebo dokonca momentálnej nálade čitateľa. Preto len všeobecne pripomeniem, že Biblia má napr. obdivuhodný *obsah* aj *literárnu formu*.

Pri štúdiu obsahu je možné obdiv budovať nielen utilitaristickým postojom (ako môžem danú múdrosť využiť), ale aj porovnávaním biblického obsahu s myšlienkami, ktoré čitateľ pozná „zvonku“, tj. zo života, z filozofie, prípadne z iných náboženstiev. Kontrasty biblickej múdrosti s filozofickou a náboženskou múdrosťou ľudstva sú naozaj pozoruhodné a vyvolávajú smäd po ďalšom poznávaní Biblie.

Štúdium biblických literárnych foriem znamená, že čitateľ sa „odlepí“ od púhej zrozumiteľnosti textu a začína si všímať tie estetické vlastnosti textu, ktoré je schopný oceniť (výber, výstižnosť prípadne poetiku jednotlivých slov, literárny štýl, osnovu celej knihy ap.) Porovnáva pritom rôzne literárne vlastnosti biblických textov (napr. porovnanie Pavlových listov), alebo porovnáva iné náboženské knihy s Bibliou (napr. Korán). Rozvoj takéhoto štúdia sa dá podporiť prečítaním úvodných prác k Biblii, ktoré pojednávajú o literárnych vlastnostiach biblických kníh.

Obdiv k Biblii je permanentne atakovaný, čo je veľmi dobre pochopiteľné, ak si uvedomíme význam jej obsahu. Študent Biblie nemôže počítať s tým, že na všetky nezrozumiteľné pasáže a pochybnosti nájde odpoveď. Jedno však nesmie urobiť – nechať nevyriešenú pochybnosť hľadať vo svojom vnútri a tak si pokaziť vzťah k Biblii. Vážny študent Biblie si na tento účel zadováži potrebné materiály, ktoré aj keď nedajú odpoveď na všetky otázky, aspoň ich postavia do správnej perspektívy.

- ÚČTA

Úcta k Biblii úzko súvisí s obdivom s tým rozdielom, že kým obdiv je viac-menej nezáväzný, úcta znamená ochotu podriaďiť sa nárokom textu na formovanie vlastného myslenia a konania. Láska k Biblii bez úcty k jej obsahu nie je možná a úcta bez ochoty poddať sa je formálna a falošná.

Formovanie svetonázoru na základe Biblie znamená, že študent porovnáva svoje vedomosti zo všetkých oblastí života s tým, čo sa dozvedá v Biblii a je pripravený v prípade konfliktu svoje vedomosti a názory modifikovať. Tu je osobitne dôležité, aby jeho vnútorná diskusia viedla k lepšiemu pochopeniu biblických formulácií zjavenej pravdy a ich vzťahu k tzv. vedeckému svetonázoru. Znovu treba povedať, že úloha nie je jednoduchá, ale pre toho, kto chce s úctou študovať Bibliu, nevyhnutná.

Ruka-v-ruke s formovaním svetonázoru musí ísť formovanie životného štýlu. (Jedným z významných učení Biblie je, že myslenie a konanie sa navzájom určujú.) Úcta k Biblii vyžaduje ochotu konať v živote podľa jej slov (predovšetkým podľa Novej zmluvy), ktoré si robia nárok Božích požiadavok. Pri čítaní Biblie musí preto dochádzať k neustálemu porovnávaniu vlastných postojov a činov s tým, ako si človeka predstavuje Biblia.

Pohrdanie Bibliou je súčasťou „výbavy“ moderného človeka a prejavuje sa v najneočakávanejších formách aj tam, kde sa formálne proklamuje plná závislosť na jej posolstve. Objektívne rozoznať tieto subtílné prejavy proti-biblických postojov nie je ľahké – niekedy sotva možné – dôležitejšie je však sledovať vlastnú reakciu a vyvarovať sa postoja kritickej nadradenosti a násilného prispôsobovania biblického textu vlastným predsudkom.

- ZÁŽITOK

Láska je neoddeliteľná od emocionálneho prežívania, aj keď stotožnenie lásky s emóciami je dielom modernej doby. Rozvíjanie lásky k Biblii z tohto hľadiska znamená venovať sa zážitku z čítania Biblie. Pritom sa neobmedzíme na dosiahnutie náboženskej skúsenosti (tzv. „oslovenia“), ale okrem nej si uvedomujeme aj všeobecne ľudské oslovenie.

Niektoré biblické knihy, alebo ich časti, pojednávajú o témach, ktoré sú nám existenčne blízke (niečo podobné sme prežili, alebo sa nachádzame v podobnej situácii). Tieto pasáže môžu sprostredkovať oslobodzujúci zážitok poznania, že nie som na svete so svojím problémom sám, prípadne zážitok stotožnenia s hrdinom niektorého biblického príbehu.

Kontrastné zážitky poskytujú pasáže o Božej veľkosti a svätosti (napr. proroci), ktoré môžu vyvolať pocit malosti až strachu v porovnaní povedzme s rečami Jóbových priateľov, ktoré naopak môžu svojou iróniou a nezaobalenosťou vyvolať úsmev. Celkove sa dá povedať, že Biblia je na mnohých miestach oslobodzujúco prostoreká (Jeremiášove výčitky Bohu), hoci čitateľ nestráca vedomie, že sa nachádza v prítomnosti Stvoriteľa, Sudcu a Spasiteľa.

Extrémne myšlienky Kazateľa a intenzita Piesne Šalamúnovej pokrývajú zas iné zážitkové možnosti ľudskej existencie a uvádzajú čitateľa do pozoruhodne „nenáboženských“ sfér života.

- KONTAKT

Hoci kontakt s Autorom patrí na začiatok štúdia Biblie a je podmienkou jej správneho pochopenia, (Všetky vyššie uvedené postoje, ktoré majú budovať vzťah lásky k Biblii, budú správne fungovať len v uvedomelom kontakte s jej Autorom.) uvádzam ho na konci, pretože nie je na štúdium Biblie obmedzený.

Čítanie a štúdium Biblie kvôli kontaktu s Autorom znamená, že čitateľ chce „ísť za text“. Biblia o sebe hovorí, že má dve súčasť: stránku vecnú (písmená) a stránku spirituálnu (Duch Boží). Žiadna metóda štúdia nedokáže prinútiť Ducha Božieho prehovoriť, ak to sám nechce. Preto biblickí autori zdôrazňujú *čakanie* na jeho slovo, ktoré prichádza nečakane, hoci predpokladá vnútornú pripravenosť na prijatie.

Kontakt je ťažké bezpečne opísať (hádám nikto sa nevyhne občasným omylom), ale dá sa pripodobniť k rozoznávaniu ľudského hlasu („Moje ovce poznajú môj hlas“). Obsahom môže byť jednoduché uvedomenie a uistenie o Božej prítomnosti („Som s tebou“), znepokojenie („Niečo nie je v poriadku – hľadaj!“), konkrétne oslovenie alebo, povedzme, presne formulovaná výzva vyplývajúca z čítaného textu alebo dokonca neuvedomované formovanie názorov a postojov. Toto samozrejme nemá byť klasifikácia spôsobov, ako hovorí Duch prostredníctvom Biblie („Duch kam chce, tam

veje“), ale malo by to vyvolať chuť čakať od Biblie (alebo radšej skrze ňu) niečo tak nečakané a prekvapivé ako môžu byť len slová Božie.

Na záver snád len toľko, že kresťanstvo je „náboženstvo knihy“ a obnovenie osobného aj cirkevného duchovného života nie je možné bez toho, aby sa táto kniha dostala k slovu.

Pavel Hanes